

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.9.54](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.9.54)

УДК 303:352

*Л. А. Мельник,
к. держ. упр, головний консультант
Управління культурно-мистецького та природно-заповідного фонду,
Державне управління справами
ORCID ID: 0000-0002-6674-7030*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

*L. Melnik
PhD in Public Administration, chief consultant of the Department of cultural, artistic and nature
reserve fund, State Administration of Affairs*

THEORETICAL PRINCIPLES OF CAPACITY BUILDING OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE

У статті розглянуто поняття “територіальна громада”, “спроможна територіальна громада”, “формування спроможної територіальної громади”.

Акцентовано увагу на тому, що існує різноманітність підходів до трактування поняття “територіальна громада”. Наприклад, територіальна громада – це жителі одного чи декількох населених пунктів, які добровільно об’єднуються в одну територіальну громаду для вирішення питань місцевого значення.

Визначено функції, якими наділена територіальна громада, зокрема: нормотворча; бюджетно-фінансова; інвестиційна; інформаційна; планування, програмування розвитку адміністративно-територіальної одиниці базового рівня; управління ресурсним потенціалом; розвиток місцевої інфраструктури; управління комунальним майном, що належить територіальній громаді; управління мережею закладів соціальної сфери.

Розглянуто власні та делеговані повноваження об’єднаних територіальних громад. Встановлено, що розподіл повноважень – це один із головних принципів децентралізації, відповідно до якого найбільше повноважень мають мати ті органи влади, які є найближчими до людей і на рівні яких вирішення завдань та надання послуг є найбільш ефективним та найменш ресурсовитратним.

Встановлено зміст поняття “спроможна територіальна громада”. Це територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об’єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров’я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Тобто спроможною територіальною громадою є така громада, у якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади.

На основі аналізу літературних джерел встановлено, що науковці розглядають спроможність територіальної громади як внутрішню та зовнішню; потенціальну (розрахункову), реальну та юридичну; бюджетну, інфраструктурну та кадрову. Розглянуто принципи формування спроможності територіальних громад.

The article considers the concepts of “territorial community”, “capable territorial community” and “formation of a capable territorial community”.

Emphasis is placed on the fact that there is a variety of approaches to the interpretation of the category “territorial community”. For example, a local community is a resident of one or more localities who voluntarily form a local community to address local issues.

The functions of the territorial community are determined, in particular: normative; budget and financial function; planning, programming of development of the administrative-territorial unit of the basic level; resource potential management; local infrastructure development; management of communal property belonging to territorial communities; management of the network of social institutions; investment; informational.

The own and delegated powers of the united territorial communities are considered. It has been established that the division of powers is one of the main principles of decentralization, according to which the authorities that are closest to the people and at the level of which the solution of tasks and provision of services is the most efficient and least resource-intensive should have the most powers.

The meaning of the concept of “capable territorial community” is established. These are territorial communities of villages (settlements, cities), which as a result of voluntary association are able to independently or through relevant local governments to ensure the appropriate level of service provision, in particular in the field of education, culture, health, social protection, housing and communal services. , taking into account human resources, financial support and infrastructure development of the relevant administrative-territorial unit.

That is, a viable territorial community is a community in which local sources of budget, infrastructure and human resources are sufficient for its local governments to address issues of local importance provided by law, in the interests of community residents.

Based on the analysis of literature sources, it is established that scholars consider the capacity of the territorial community as internal and external; potential (estimated), real and legal; budget, infrastructure and personnel.

The principles of capacity building of territorial communities are considered.

Ключові слова: *територіальна громада; спроможна територіальна громада; об'єднання територіальних громад; бюджетна спроможність; інфраструктурна спроможність; кадрова спроможність.*

Keywords: *territorial community; capable territorial community; association of territorial communities; budget capacity; infrastructural capacity; personnel capacity.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Формування спроможної територіальної громади – це створення належних умов для органів місцевого самоврядування самостійно (за рахунок власних ресурсів) вирішувати питання місцевого значення шляхом наділення територіальних громад більшими ресурсами та мобілізації внутрішніх резервів.

Об'єднання територіальних громад є найпершим етапом загальної реформи з децентралізації влади й одним з елементів реформи адміністративно-територіального устрою, що є основою для подальшого впровадження реформ. Основна мета реформи – передання широкого кола повноважень від призначених до обраних органів влади, а водночас передання їх від рівня центральної влади на рівень максимально наближений до споживача послуг, тобто громадянина та громади [12]. Для того, щоб таке передання повноважень була можливим, потрібно створити первинне територіальне об'єднання спроможне виконувати всі покладені на них обов'язки і надавати якісні послуги населенню.

Саме тому визначення теоретичних засад формування спроможності територіальних громад в Україні є

актуальним напрямом дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Різні аспекти розвитку територіальних громад розкриваються у працях В.М.Вакуленка, О.Д.Василюк, О.І.Васильєвої, П.В.Ворони, Н.М.Гринчук, І.О.Дегтярьової, Т.М.Дерун, І.О.Дробота, І.В.Козюри, В.С.Куйбіди, О.Ю.Лебединської, А.П.Лелеченко, В.В.Мамонової, О.В.Ольшанського, Х.О.Патицької, О.О.Підкуйка та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є узагальнення теоретичного досвіду науковців щодо розвитку територіальних громад та забезпечення їх спроможності в умовах децентралізації.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування, яка була схвалена Радою Європи 15 жовтня 1985 року, під місцевим самоврядуванням розуміється право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення. Тому саме спроможність є ключовою характеристикою місцевого самоврядування.

Місьцеве самоврядування, як і держава, є інститутом організації суспільного життя. Відокремлення особливих функцій і завдань, покладених на місцеві органи влади, є об'єктивною причиною появи фінансів цих органів. Місьцеві фінанси, які державні, - це інструмент реалізації функцій такого інституту. І одні, і другі фінанси обслуговують неprivатні, а суспільні інтереси, мають публічний характер та формують спроможність муніципальних утворень, які в Україні набувають форму територіальних громад.

Аналіз літературних джерел свідчить, що існує різноманітність підходів до трактування категорії «територіальна громада». Так, Л.Я.Беновська виокремила територіальну громаду з трьох позицій: як соціальну спільноту, як базову ланку адміністративно-територіального устрою, як суб'єкт місцевого самоврядування [2]. Х.О.Патицька розглядає якісний, екологічний, етнографічний, соціологічний, економічний підходи та наводить власне визначення територіальної громади, який відрізняється від інших підходів акцентом на потребі забезпечення інтересів кожного жителя-члена громади, території та безпосередньо територіальної громади [8]. І.Р.Тимечко визначає більш широкий підхід до трактування сутності поняття «територіальна громада» та зосереджує свою увагу на наявності спільних ресурсів у жителів громади, а також вказує на потребу в активній участі жителів при вирішенні питань її функціонування [15].

Законодавче підґрунтя сутності терміну «територіальна громада» закріплено в Конституції України, Законі України «Про місцеве самоврядування», Законопроекті «Про засади адміністративно-територіального устрою України». Огляд цих документів дозволяє стверджувати, що територіальна громада:

- наділена правами вирішувати питання місцевого значення [5];
- є складовою системи місцевого самоврядування, первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень [11];
- становить територіальну основу для реалізації місцевого самоврядування її жителів [10].

Аналіз літературних джерел свідчить, що територіальна громада як суб'єкт регулювання соціально-економічного розвитку території наділена функціями, зокрема [1]:

- нормотворча функція (створення статутів територіальних громад, прийняття нормативних актів, що регламентують діяльність громади);
- планування, програмування розвитку адміністративно-територіальної одиниці базового рівня (стратегії розвитку територіальних громад, програми соціально-економічного та культурного розвитку);
- управління ресурсним потенціалом (земельні, лісові, водні ресурси) – розвиток місцевої інфраструктури – утримання та будівництво доріг, водо-, газопостачання і водовідведення та благоустрій території;
- управління комунальним майном, що належить територіальній громаді;
- бюджетно-фінансова функція (затвердження бюджетів і контроль за їх виконанням, визначення місцевих податків і зборів, що передбачені законом);
- управління мережею закладів соціальної сфери (утворення, реорганізація, ліквідація);
- інвестиційна функція (залучення інвестицій – державних, приватних, міжнародних у розвиток території);
- інформаційна функція.

Слід звернути увагу на те, що об'єднані територіальні громади отримують увесь спектр повноважень, які сьогодні мають міста обласного значення.

До власних повноважень об'єднаних територіальних громад належать такі: планування розвитку громади та формування бюджету; економічний розвиток, залучення інвестицій, розвиток підприємництва; управління земельними ресурсами і тими, які знаходяться за межами населених пунктів, надання дозволів на будівництво, прийняття будівель в експлуатацію; розвиток місцевої інфраструктури: утримання та будівництво доріг, тепло-, газопостачання і водовідведення; благоустрій території; організація пасажирських перевезень на території громади; громадська безпека силами місцевої (муніципальної) міліції, пожежної охорони [14].

Делеговані повноваження об'єднаних територіальних громад передбачають соціальну допомогу через

територіальні центри (в громадах); адміністративні послуги через центри надання (в громадах); управління школами та дитсадками; первинну медичну допомогу; утримання та організацію клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків. Таким чином, розподіл повноважень – це один із головних принципів децентралізації, відповідно до якого найбільше повноважень мають мати ті органи влади, які є найближчими до людей і на рівні яких вирішення завдань та надання послуг є найбільш ефективним та найменш ресурсовитратним [14].

Саме в спроможних територіальних громадах органи місцевого самоврядування мають забезпечити надання всіх необхідних громадянам публічних послуг, тобто бути спроможним адміністративним центром з надання послуг населенню.

Реформуючи систему місцевого самоврядування, Україна вирішила піти шляхом добровільності об'єднання громад, водночас створивши умови чітких стимулів та заохочень для громад, які пройнуть цей процес об'єднання. Об'єднана територіальна громада фінансуватиметься на таких самих засадах, як і нинішні міста обласного значення. За ними закріплюється 60% податку на доходи фізичних осіб. Це кошти на утримання дитячих садочків, шкіл, ФАПів, клубів, бібліотек, спортивних споруд тощо. Держава надаватиме субвенції на освіту, медицину, а за нестачі коштів – дотацію вирівнювання. Окрім цього, держава ще стимулюватиме громади, які вирішили добровільно об'єднатися, додатково виділятиме кошти та сприятиме залученню міжнародних фінансів для проектів із реконструкції закладів бюджетної сфери. Самоврядна територіальна громада автономно розпоряджатиметься своїми фінансами, тому бюджетні кошти розподілятимуться раціональніше. Крім цього, рада громади визначатиме скільки їй потрібно службовців, призначатиме їм зарплати та ін. [9].

Отже, від того, як розвиватимуться територіальні громади, яку роль вони будуть відігравати в житті кожного регіону, кожної людини та всієї держави та наскільки коректно та обґрунтовано будуть проведені процеси створення «спроможних» об'єднаних територіальних громад, і залежатиме майбутній розвиток України та успіх реформ.

Відповідно до Методики формування спроможних територіальних громад, *«спроможна територіальна громада* – це територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [10]. Тобто спроможною територіальною громадою є така громада, у якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади.

Загалом, спроможність подається як властивість суб'єкта щодо «наявності здатностей, здібностей, можливостей виконувати, здійснювати, робити що-небудь» [4]. У філософській площині спроможність розглядається як «здатність, індивідуальна особливість особистості, що є суб'єктивною умовою успішного здійснення певного роду діяльності» [4]. У організаційній площині спроможність – «процес, в якому індивіди, групи, організації, інституції та суспільства розвивають свої можливості: виконувати функції, вирішувати проблеми та досягати цілей; розуміти та реалізовувати свої потреби розвитку в ширшому контексті і на постійних засадах» [4]. У правовій площині посилення правової спроможності громад – це «процес підвищення здатності звичайних людей користуватися своїми громадянськими правами, правами людини як індивіда і члени громади» [4].

О.В.Ольшанський пропонує розглядати внутрішню та зовнішню спроможність територіальної громади, вказуючи, що «фундаментальним посилом при цьому має бути адекватність завдань і можливості виконання їх, що спирається на потенціал громади як сукупність ресурсів» [7].

О.В.Сизоненко розрізняє три види спроможності [13]:

- 1) потенціальну чи розрахункову спроможність;
- 2) спроможність, яка юридично визнається КМУ;
- 3) реальну спроможність.

На нашу думку, слід розрізняти бюджетну спроможність, інфраструктурну та кадрову спроможність територіальної громади, комплексне урахування яких являє собою їх функціональну спроможність. Загалом функціональна спроможність територіальних громад визначається сукупністю ресурсів, процесів і результатів, що у підсумку дозволять зробити висновок про рівень досягнення спроможності, а також спроможність чи неспроможність територіальної громади.

Кадрове забезпечення спроможності ОТГ є таким цілеспрямованим, спланованим, скоординованим управлінням кадровими процесами щодо оптимальних кількісних і якісних змін персоналу для виконання функцій і завдань органами місцевого самоврядування підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності [3].

Фінансова спроможність територіальних громад – це їх здатність залучати, акумулювати і ефективно використовувати фінансові ресурси з різних джерел задля вирішення актуальних питань місцевого значення. Фінансово спроможними в ідеалі мають бути будь-які громади, як об'єднані, так і ті, які ще не об'єдналися, які здатні на належному рівні забезпечити життєдіяльність усіх суб'єктів фінансових відносин, та їх взаємодію, з метою досягнення та підтримки збалансованого розвитку в усіх сферах на відповідній території [16].

Слід акцентувати увагу на тому, що формулювання спроможності територіальної громади як здатності

надавати суспільні послуги під час оцінювання не завжди враховують рівень надання послуг. Так, Міністерство розвитку громад та територій України щорічно проводить оцінювання фінансової спроможності територіальних громад, за результатами якого формує їх рейтинг. Позиція Міністерства полягає в тому, що цей рейтинг може бути використаний “для здійснення аналізу щодо ефективності мобілізації власних ресурсів, раціональності використання бюджетних коштів і прийняття якісних управлінських рішень”. В оцінці враховано окремі показники, зокрема власні доходи на одного мешканця, рівень дотаційності та капітальних видатків на одного мешканця без субвенцій з держбюджету, питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах.

Таким чином, важливо розрізнити спроможність, по-перше, як здатність задовольняти послуги, а по-друге, як можливість її соціально-економічного розвитку.

Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні передбачено *принципи формування спроможності територіальних громад*, зокрема [6]:

максимальне залучення населення до прийняття управлінських рішень з питань місцевого значення та сприяння розвитку форм прямого народовладдя;

запровадження ефективних механізмів участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень, зокрема з питань визначення стратегії розвитку територіальної громади, затвердження статутів територіальних громад, проектів містобудівної документації (генеральних планів розвитку міст, селищ, сіл тощо);

надання загальним зборам громадян за місцем проживання згідно із законом та відповідно до статуту територіальної громади права ініціювати позачергове звітування посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, а також установлення обов'язку для органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб обґрунтовувати власні рішення про врахування або неврахування рішень загальних зборів громади;

утворення при органах місцевого самоврядування консультативно-дорадчих органів для проведення консультацій з громадськістю, сприяння проведенню громадської експертизи проектів рішень та прийнятих рішень органів місцевого самоврядування;

забезпечення права територіальних громад на місцевий референдум;

удосконалення процедури утворення органів самоорганізації населення, визначення чіткого порядку надання їм частини повноважень органів місцевого самоврядування, а також надання коштів для здійснення зазначених повноважень, витрачання ними таких коштів, звітування про їх використання;

поширення практики утворення органів самоорганізації населення, зокрема у територіальних громадах, до яких належать жителі більш як одного населеного пункту.

Власне, реалізація зазначених принципів є способами та інструментами формування спроможності об'єднаних територіальних громад.

Створення об'єднаних територіальних громад передбачає подолання багатьох проблемних аспектів, а саме: залежність територій від центру; інфраструктурна та фінансова слабкість громад; деградація сільської місцевості; високий рівень дотаційності громад; низький рівень інвестиційної привабливості територій тощо. Трансформаційні зміни місцевих фінансів в умовах децентралізації вимагають утворення спроможних територіальних громад, що можливе за умови їх укрупнення та підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування щодо наповнення своїх бюджетів.

Важливо окреслити концептуальні напрями розвитку спроможних територіальних громад. Європейська практика вказує на кілька альтернативних підходів до зміцнення спроможності громад:

1) базується на виявленні проблем та їх усуненні;

2) побудований на сильних сторонах (підхід, орієнтований на розвиток громади).

Отже, для підвищення ефективності реформи місцевого самоврядування необхідно забезпечити: перегляд та формування перспективного плану об'єднання територіальних громад з максимальним урахуванням географічної, культурної, етнічної та іншої специфіки громад; інформаційно-роз'яснювальний супровід процесу об'єднання територіальних громад; проведення навчальних семінарів для працівників органів місцевого самоврядування та громадськості щодо різних аспектів реформи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Розглянуто категорійно-понятійний апарат щодо формування спроможності територіальних громад в Україні та встановлено, що територіальна громада – це жителі одного чи декількох населених пунктів, які добровільно об'єднуються в одну територіальну громаду для вирішення питань місцевого значення.

При цьому сильною та спроможною територіальною громадою є тільки та громада, яка має можливість забезпечити на місцевому рівні надання всіх необхідних громадянам публічних послуг, тобто бути спроможним адміністративним центром з надання послуг населенню.

Доведено, що від того, як розвиватимуться територіальні громади, яку роль вони будуть відігравати в житті кожного регіону, кожної людини та всієї держави та наскільки коректно та обґрунтовано будуть проведені процеси створення «спроможних» об'єднаних територіальних громад, і залежатиме майбутній розвиток України та успіх реформ.

При цьому досить важливою є бюджетна, інфраструктурна та кадрова спроможність територіальної громади, яку завжди потрібно підтримувати та розвивати.

Література.

1. Безпалько О. М. Роль територіальних громад у забезпеченні місцевого економічного розвитку: теоретичні засади дослідження / О. М. Безпалько // *Економіка і організація управління*. – 2019. – № 1 (33). – С. 116-123.
2. Беновська Л. Я. Територіальна громада як суб'єкт регулювання розвитку територій: теоретичні аспекти / Л. Я. Беновська // *Регіональна економіка*. – 2018. – № 1. – С. 30-39.
3. Василюк О. Д., Фурса М. В. Кадрове забезпечення спроможності об'єднаних територіальних громад: до понятійного визначення проблеми [Електронний ресурс] / О. Д. Василюк, М. В. Фурса // *Демократичне врядування* : ел. наук. вісник ЛРІДУ НАДУ. – 2018. – Вип. 22. – Режим доступу : <http://dv.lvivacademy.com/article/view/164734/164646>
4. Василюк О. Формування спроможності об'єднаних територіальних громад: кадровий аспект / О. Василюк // *Ефективність державного управління*. – 2017. – Вип. 2 (51). – Ч. 1. – С. 197-205.
5. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 року № 254к/96-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квіт. 2014 року № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
7. Ольшанський О. В. Спроможність громад в аспекті теоретико-прикладної ідентифікації [Електронний ресурс] / О. В. Ольшанський // *Теорія та практика державного управління* : зб. наук. пр. – 2016. – Вип. 4 (55). – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-4/doc/3/02.pdf>
8. Патицька Х. О. Територіальна громада в політико-правовій практиці сучасної України / Х. О. Патицька // *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. – 2014. – Вип. 4 (108). – С. 320-328.
9. Патицька Х. Фінансово-економічний потенціал територіальних громад: механізми функціонування та активізації : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2019. - 209с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
10. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : постанова Кабінету Міністрів України від 08 квіт. 2015 року № 214 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>.
11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 року № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page>
12. Рошило В. І. Формування спроможних територіальних громад у контексті бюджетної децентралізації / В. І. Рошило // *Гроші, фінанси та кредит*. – 2018. – Вип. 23. – С. 531-536.
13. Сизоненко О. В. Проблеми формування спроможних територіальних громад в умовах процесу децентралізації / О. В. Сизоненко // *Експериментальні та теоретичні дослідження в сучасних науках* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 5 серпня 2018 р. у м. Суми. 2018. – Т. 2. – С. 92-95.
14. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку : монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України, 2020. 531с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
15. Тимечко І. Р. Узагальнення підходів щодо сутності територіальної громади України / І. Р. Тимечко // *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. – 2017. - Вип. 1 (7). – С. 164-170.
16. Успішна територіальна громада: будемо разом / Бриль М., Врублевський О., Данчева О., Сеїтосманов А., Чубаров Е. – Харків : Видавничий будинок Фактор, 2018. – 128 с.

References.

1. Bezpal'ko, O.M. (2019), "The role of territorial communities in ensuring local economic development: theoretical foundations of the study", *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, vol. 1 (33), pp. 116-123.
2. Benov's'ka, L.Ya. (2018), "Territorial community as a subject of territorial development regulation: theoretical aspects", *Rehional'na ekonomika*, vol. 1, pp. 30-39.
3. Vasyliuk, O.D. and Fursa, M.V. (2018), "Staffing the capacity of united territorial communities: to the conceptual definition of the problem", *Demokratychnе vriaduvannia*, [Online], vol. 22, available at: <http://dv.lvivacademy.com/article/view/164734/164646> (Accessed 8 December 2020).
4. Vasyliuk, O. (2017), "Capacity building of united territorial communities: personnel aspect", *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 2 (51), pp. 197-205.
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "Constitution of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (Accessed 8 December 2020).
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), "Orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine "The concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine"", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (Accessed 8 December 2020).
7. Ol'shans'kyj, O.V. (2016), "The ability of communities in the aspect of theoretical and applied identification", *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, [Online], vol. 4 (55), available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-4/doc/3/02.pdf> (Accessed 8 Decem. 2020).
8. Patyts'ka, Kh.O. (2014), "Territorial community in the political and legal practice of modern Ukraine", *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, vol. 4 (108), pp. 320-328.

9. Patyts'ka, Kh. (2019), *Finansovo-ekonomichnyj potentsial terytorial'nykh hromad: mekhanizmy funktsionuvannia ta aktyvizatsii* [Financial and economic potential of territorial communities: mechanisms of functioning and activation], DU «Instytut rehional'nykh doslidzhen' imeni M. I. Dolishn'oho NAN Ukrainy», L'viv, Ukraine.
10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the Methodology for the formation of affluent territorial communities””, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text> (Accessed 8 December 2020).
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine “On local self-government in Ukraine”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page> (Accessed 8 December 2020).
12. Roshylo, V.I. (2018), “Formation of capable territorial communities in the context of budget decentralization”, *Hroshi, finansy ta kredyt*, vol. 23, pp. 531-536.
13. Syzonenko, O.V. (2018), “Problems of formation of capable territorial communities in the conditions of decentralization process”, *Ekspyrymental'ni ta teoretychni doslidzhennia v suchasnykh naukakh*, [Experimental and theoretical research in modern sciences], Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya [International scientific-practical conference], Sumy, Ukraine, pp. 92-95.
14. Kravtsiva, V.S. and Storoniants'koi, I.Z. (2020), *Terytorial'ni hromady v umovakh detsentralizatsii: ryzyky ta mekhanizmy rozvytku* [Territorial communities in the conditions of decentralization: risks and mechanisms of development], DU«Instytut rehional'nykh doslidzhen' imeni M.I.Dolishn'oho NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
15. Tymchko, I.R. (2017), “Generalization of approaches to the essence of the territorial community of Ukraine”, *Naukovyj visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*, vol. 1 (7), pp. 164-170.
16. Bryl', M. Vrublevs'kyj, O. Dancheva, O. Seitosmanov, A. and Chubarov, E. (2018), *Uspishna terytorial'na hromada: buduiemo razom*, [Successful territorial community: we build together], Vydavnychyj budynok Faktor, Kharkiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2020 р.